

BIZANTINSKO CESARSTVO

- Začetek s Teodozijevo delitvijo države leta 395
- Konec s turško osvojitvijo leta 1453
- Obseg:
 - Beograd – Boka Kotorska – Zaliv Velike Sirte
 - Vzhodne rimske province
 - Prestolnica Konstantinopol
- Značilnosti Bizantinske države:
 - Grški jezik in grška kultura
 - Rimska državna ureditev
 - Močno krščanstvo in bogata cerkev (verske razprave so pogosto zajele vso državo, spori med Carigradom in Rimom – dvema vrhoma cerkve, so kasneje vodili tudi v razpad krščanstva na katolištvo in pravoslavlje)
 - Dobra preskrba prebivalstva s kmetijskimi izdelki in pridelki, trgovina s svilo in zlatom
 - temelj vzgoje je antična kultura
 - Ohranjanje šol, pismenosti
 - Ohranjanje znanstvenega, filozofskega dela
 - Ohranjanje literarnega delovanja
- Prednosti vzhodne pred zahodno državo:
 - Bogate province
 - Sodobnejše poljedelske tehnike in rodovitne dežele
 - Razvita obrt in trgovina z vzhodom
 - Ohranjeno denarno gospodarstvo (denar solidus)
 - Davki omogočijo centralno oblast
 - Najemniki statioti na mejah
 - to so bili kmetje, katerim so v zameno za vojno službo dali zemljo ob mejah
 - Manj vpadov ljudstev
 - Grški ogenj
 - Dobra lega Konstantinopla
- Bizantinsko cesarstvo doseže svoj vrhunec s cesarjem **Justinijanom** (527-565)
 - Bil je naslednik rimskih cesarjev
 - Poskušal je obnoviti rimski imperij
 - To mu je uspelo v delu Italije, na S Afrike in Španije
 - Kodifikacija rimskega prava – **Codex Justinianus** – zbere vso rimsko pravo in ga uredi
 - Postane despot:
 - Vlada s popolno oblastjo, v svojih rokah združi cerkveno in posvetno oblast
 - To politično ureditev imenujemo **cezaropapizem**

- Proskineza – ko vladar vstopi v sobo vsi padejo na kolena in mu poljubijo prste

- Slabosti in posledice Justinijanovega vladanja:
 - o Razkošno življenje dvora
 - o Osvajalne vojne
 - o Gradnja razkošnih stavb
 - o Plačevanje za mir na mejah
 - o Večanje državnih davkov
 - o Opustošene dežele in mesta
 - o Upori najemniške vojske
 - o Heretični nauki v cerkvi
- Propad bizantinskega cesarstva
 - o Napadi **Arabcev**: cesarstvo izgubi Sirijo, Palestino, dele Afrike
 - o **Bolgari** ustvarijo močno državo samo 100 km od prestolnice
 - o Cesarstvo ogrožajo tudi **Vikingi** in **Rusi**
 - ➔ Okoli leta 1000 se cesarstvo razširi na Balkanski polotok in jug Italije
 - o Leta 1017 v bitki pri Manzikertu turško ljudstvo **Seldžukov** premaga Bizantince in zasede velike dele bogate Male Azije.
 - o **Normani** zasedejo bizantinsko ozemlje na Apeninskem polotoku
 - o Leta 1204 državo razkosajo križarji (**Benečani**), njen obseg se zelo zmanjša
 - o V 14. Stoletju državo začnejo krčiti osmanski **Turki** (po padcu Carigrada ostane le mestna država)

FRANKOVSKA DRŽAVA

- Največja in najmočnejša državna tvorba na ozemlju nekdanjega rimskega cesarstva
- Utemelji jo kralj **Klodvik** (481-511), vnuk kralja Meroveha, po katerem je dinastija dobila ime Merovingi
 - Klodvik združi vsa frankovska plemena
 - Iz severne Galije je uspešno širil svojo oblast proti jugu s pomočjo vojn
 - Zaradi krščanske rodbine svoje žene (burgundijske princese Klotilde) se pokristjani;
 - sčasoma se pokristjani še ljudstvo:
 - so bolj enotni in povezani,
 - osvajajo v imenu boga,
 - To je osnova za kasnejšo zvezo med Franki in papeštvom
 - Po Klodvikovi smrti se je država najprej širila vse do Pirenejev, Alp, preko Rena do Labe
- Država je kraljeva last
 - Kraljevo čast so dedovali vsi kraljevi sinovi
 - Kraljevanje se je razporedilo z delitvijo ozemelj
 - To je politično slabilo to državo
 - Manjša kraljestva so se nenehno borila za prevlado
 - Avstrazija na SV
 - Nevstrazija na SZ
 - Burgundija in Akvitanija na J
 - Zametek vzhodne Frankovske države je Avstrazija, zahodne pa Nevstrazija
 - Boji so občasno privedli do ponovne združitve
 - Naraščala je moč veleposestnikov in aristokratov (majordomov)
- **MAJORDOMI** so bili okoli kralja zbrana aristokracija, ki je za svoje vojaške zasluge od njega prejemale veleposestva in najvišje javne funkcije. Kralj je oblast izvajal prek svojih zaupnikov, ti so skupaj z njim tvorili dvor – palatium. Najpomembnejše funkcije:
 - Senešal – nadzornik uprave kraljevih posestev
 - Platinski grof – predstojnik dvornega, palatinskega sodišča
 - Majordom – starešina hiše; upravitelji kraljevega dvora in zastopniki aristokracije v kraljestvu
- Prvotno so majordomi skrbeli za gospodarske potrebe dvora, potem pa so začeli upravljati s kraljevo močjo, kraljevim ozemljem in vojsko
- Kralji ostanejo nosilci kraljeve moči, dejansko oblast pa prevzamejo majordomi. V bojih med Avstrazijo in Nevstrijo sredi 7. St. so si zmagoviti avstrazijski majordomi pridobili nadzor nad celotno frankovsko državo
- Pomembnejši majordomi:
 - Pipin II. Haristalski (687-714)
 - Postane dejanski vojaški in politični vodja merovinškega kraljestva
 - Kralj je vladar le še po imenu

- o Karel Martel (714 – 741)
 - o Reorganizira vojsko – uvede konjenico
 - o Leta 732 v bitki pri Poitiersu premaga arabsko vojsko, ki je iz Španije prodirala proti severu (s tem si še bolj utrdi položaj)
 - o Začne podeljevati fevde namesto alodov
- o Pipin Mali (741 – 768)
 - o začetnik dinastije Karolingov
 - o Pipin vpraša papeža, če je pametno, da državi kraljujejo kralji brez kraljeve oblasti, ta pa seveda odvrne, da ne.
 - o odstavi takratnega kralja in sebe postavi za kralja
 - o ključna podpora papeža in cerkve
 - o Do zavezništva s papežem pride ko Pipin Mali papežu z vojaško silo pomaga v vojnah proti Langobardom v srednji Italiji
 - o Pipin Mali postane posvečen, imel naj bi božanske moči
 - Maziljenje škofov, papežev in kraljev
- Pipin Mali je pred smrtjo razdelil frankovsko monarhijo med sinova Karlmana in Karla. Po Karlmanovi smrti celotni državi zavlada Karel (Veliki)

KAREL VELIKI

- ozemlje njegove države sega daleč na vzhod, podredil si je Langobardsko kraljestvo, vojvodino Bavarsko, Avarsko Panonijo.
- Močni nasprotniki so bili
 - o Sasi (svobodni kmetje se upirajo pokristjanjevanju, vojna traja tri desetletja)
 - o Arabci v Španiji (ustanovi Špansko marko – mejno grofijo, ki je zametek poznejših španskih krščanskih kraljestev)
 - o Bizantinska država
- Karel Veliki postane gospodar germanskih ljudstev in eden najmogočnejših vladarjev
- Leta 800 ga papež krona za rimskega **cesarja**.
 - o Bizantinci se s tem ne strinjajo saj se imajo za potomce rimskih cesarjev (ta naziv lahko pripada le njihovim cesarjem, ter podrejenima Benečiji in Istri, ki sta prej pripadali Bizancu)
 - o Konflikt razrešijo leta 812 z mirovnim sporazumom v Aachu
 - Rešijo tudi ozemeljske spore:
 - Bizantinci so si povrnili oblast nad Benečani ter nad obalnimi deli Dalmacije;
 - Frankom ostane Istra in širše dalmatinsko zaledje.
- Viri Karla Velikega opisujejo kot osebo, ki ni marala pijančevanja, a je oboževala hrano. Bil je dobre držbe in zdrav. Svojo življenjsko pot je zaključil v palači v Aachu.
- Karel Veliki izvede reformo organizacije frankovske države:
 - o državo razdeli na:
 - več kot 200 **grofij** v notranjosti in
 - mejne grofije na robu državnega ozemlja (**mejne marke** – ščitijo ozemlje).

- Grofijam so poveljevali grofje, ki so imeli upravno, sodno, vojaško in finančno oblast
- Vladar jih je nadzoroval s pomočjo svojih potujočih nadzornikov
- o uvedel je vladarske predpise – **kapitularje**
- o Majordome je ukinil, saj so njihovo funkcijo prevzeli grofje
- o uvedel je tudi mnoge druge položaje:
 - kancler – vodi kraljevo pisarno
 - komornik – skrbi za vladarjevo zakladnico
 - točaj – skrbi za oskrbo dvora s pijačo
 - konjar – nadzornik vladarjevih konjušnic
- o Poenotil je denar
- Izvede tudi reformo šolstva:
 - o Odredi, da morajo v škofijah in samostanih ustanoviti šole, v katerih se bo duhovščina naučila pisanja, preračunavanja, petja in slovnice. Za učenje morajo imeti ustrezne knjige – kodekse.
 - Ta reforma v samostanih sproži prepisovanje starih besedil
 - o poenoti pisavo **karolinško minuskulo**
 - o Kulturno in znanstveno gibanje, ki ga je zapovedal Karel veliki imenujemo **karolinška renesansa**.

OBLIKOVANJE FEVDALNE DRUŽBE

- Zaradi razpadanja rimskega imperija na evropskem zahodu pride do:
 - o Propada trgovine
 - o Propada obrti
 - o Propada denarnega gospodarstva
 - o Propada mest, cest, arhitekture
 - o Uvede se **naturalno gospodarstvo**; zemlja postane največje bogastvo
 - o Uvede se družbeni red imenovan **fevdalizem**:
- Prebivalstvo je izpostavljeno vojnem
 - o Kmetje se zatekajo pod zaščito mogočnih veleposestnikov – **zemljiških gospodov**
 - o V zameno za zaščito jim prepustijo svojo zemljo in osebno svobodo – postanejo **podložniki**
 - Kmetje so ostali na svoji zemlji in jo obdelovali;
 - Zemljiškim gospodom so plačali dajatve
- majordomi so pri vladanju potrebovali pomoč plemstva
 - o zato zasežejo cerkveno zemljo in jo razdelijo med svoje **vazale**
 - o vazali opravljajo vojaško službo in so zvesti svojemu **seniorju** in mu svetujejo
 - o odnos senior-vazal traja do smrti, lahko se prekine ob nezvestobi
 - obred vzpostavitve odnosa se imenuje **homagium**
 - o FEVD je zemlja dana v začasno last, ki jo je senior podelil svojemu vazalu. Upravljaavec fevda je zemljiški gospod oz fevdalec.
 - o ALOD je zemlja dana v trajno last, podeljevali so jo kot nagrado
- FEVDALNI ODNOS je odnos med fevdalcem in kmetom
- FEVDNI ODNOS je odnos med kraljem in fevdalcem

Dominikalna /pridvorna zemlja	rustikalna/zakupna zemlja	srenjska zemljišča
<ul style="list-style-type: none"> • Obdelana v neposredni režiji fevdalca • gospodarsko in upravno središče fevda • dominikalno zemljo so poleg tlačanov obdelovali tudi hlapci in dekle 	<ul style="list-style-type: none"> • podložnik je dajal dajatve od pridelka na rustikalni zemlji in opravljal tlako na dominikalni zemlji 	<ul style="list-style-type: none"> • gozdovi, močvirja, pašniki • izkoriščali podložniki in fevdalci

- Huba – kmetija, ki jo obdeluje ena družina
- Kolobarjenje – menjavanje zemlje vsako leto

RAZPAD FRANKOVSKÉ DRŽAVE PO SMRTI KARLA VELIKEGA

Vzroki za razpad države:

- **Šibki vladarji in boji za nasledstvo**
 - Sin Karla Velikega, Ludvik Pobožni (814 – 840)
 - Ni bil enakovreden naslednik svojega očeta
 - Grofije so se razvili in postajali vedno močnejši, težko jih je bilo nadzirati (položaji postanejo dedni)
 - Kamor cesarska oblast ni segla so nehali spoštovati kapitularje
 - Po Ludvikovi smrti si njegovi sinovi l. 843 z **verdunsko pogodbo** razdelijo ozemlje:
 - Karel Plešasti – zahodni del države
 - Ludvik Nemški – vzhodni del države
 - Lotar I. – osrednji del z Italijo
 - Karel in Ludvik l. 841 skleneta zavezništvo proti Lotarju s **Strasburško prisego**, po Lotarjevi smrti njegov del dobi Ludvik
 - Vzhodni del karolinške države je osnova za kasnejši RNC, zahodni del pa za francosko kraljestvo
- **Fevdalni partikularizem** je prizadevanje fevdalcev za osamosvojitve
 - Moč karolinških vladarjev je odvisna od sodelovanja s plemstvom, ki jih je nagrajevalo s fevdi
 - Fevdi postanejo dedni kar sproži
 - Naraščanje moči in samostojnosti posameznikov in
 - Negativne posledice za vladarjevo oblast
 - V 10. stol. vsi fevdi in javne službe postanejo dedni
 - Zaradi fevdalnega partikularizma prevladajo kneževine, vojvodinje in grofije
- **Ni osvajanj, ni zemlje za plačilo**
- **Vpadi** drugih ljudstev:
 - Normanov (Vikingov)
 - Ogrov (Madžarov)
 - Saracenov (Arabci)

Vikingi

- Živel so v času od 8. do 10. stoletja
- So potomci ljudstev iz Skandinavije
 - Normani ali Nordmani (Norvežani, Danci)
 - Varjagi (Švedski)
- Cilji osvajalnih pohodov:
 - **Plenjenje**; pluli so na dolgih ozkih ladjah, vsaka ladja je bila neodvisna bojna enota; ugrabljeni ljudi so prodajali muslimanskim trgovcem
 - **Naseljevanje**; naselijo se v napadenih deželah
 - **Trgovanje**; trgujejo po ruskih rekah do Bizanca (kože, tkanine, sužnji);
- Irska, Britanski otok, Francija, S. Afrika, J. Italija, Islandija, Grenlandija, S. Amerika

- GOSPODARSTVO:
 - Ribolov, lov, živinoreja, poljedelstvo, trgovanje
 - Trgovska ladja knorr – ohranjena vikinška ladja iz muzeja v Oslu
 - Bojna ladja drakar (plitva ladja z okroglimi ščiti ob strani)
- Zvesti so bili starim verovanjem in kulturnemu izročilu
 - Besedno izročilo – sage
 - Zapisi na kamnih v runah

Ogri

- Bili so ugrofinsko nomadsko ljudstvo – kristjani
- Prišli so iz Azije proti koncu 9. Stoletja
 - Zaradi pritiskov drugih nomadov se umaknejo na ozemlje med Tiso in Donavo
- Vpadli so v vzhodne Frankovske države, Italijo, Francijo in na sever Španije
 - Po porazih z nemško vojsko se ustalijo v Panonski nižini

Saraceni

- So Arabci iz Severne Afrike
- Ogrožali so južni del Frankovske države
- Bizantincem odvzamejo Sicilijo in južno Italijo
 - Nato odidejo v osrednjo Italijo in na jug francoske obale

VZPON PAPEŠTVA IN NASTANEK CERKVENE DRŽAVE

- Krščanstvo v 4. stoletju:
 - državna vera Rimskega cesarstva,
 - hierarhično organizirana duhovna sila,
 - cerkvena organizacija sledi upravni organizaciji
 - meje med provincami so tudi meje diacez
 - na čelu diaceze je škof – patriarh
 - diaceze so se povezovale v patriarhate
- zaradi Arabcev krščanstvo in cerkev v 7. Stoletju začneta slabeti
 - izmed mnogih patriarhov sta moč ohranila le Rimski in Carigraški
- ko cesarska oblast rimskemu prebivalstvu v Italiji ni mogla zagotoviti varnosti na oblast pridejo rimski škofi. Skrbijo za:
 - delovanje oblastnih organov,
 - varnost države in prebivalstva,
 - oskrbo z dobrinami
 - postanejo verski vodje, politični organizatorji ter vsestranski skrbniki v osrednji Italiji
 - dodelijo jim naziv **papeži** (lat. Oče)
 - Papeži so obdržali stike z diacezami, ko so se obdržale v Z delu imperija
 - skupaj s kralji so skrbeli za pregon krivovercev in pokristjanjevanje
- materialna osnova za skrbništvom nad osrednjo Italijo je bila papeška posest imenovana patrimonij sv. Petra
 - pridobijo jo z darovi in zapuščinami
 - prinašala je velike prihodke
- v 6. Stoletju se papeštvu pridruži samostanska skupnost benediktincev

STANOVSKA MONARHIJA

- Visoki srednji vek: 10.-13. Stol.
 - Konec temnega obdobja, razvoj kulture, književnosti
 - Rast prebivalstva, napredek v kmetijstvu
- Nastanejo republike npr. Beneška republika
- Prevladujoči družbeni sistem je fevdalizem
- Najpogostejša oblika vladanja in ureditve je stanovska monarhija
 - Deljenje na stanove:
 - 1. Stan: **duhovništvo** (prva roka vladarja, so posvečeni - maziljeni)
 - 2. Stan: **plemstvo** (obramba, podalšana roka vladarju)
 - 3. Stan: **kmetje, tlačani, trgovci, obrtniki** (delavci)
 - Stanovi se ločijo glede na pravice in dolžnosti
 - Mesto v stanovih je določeno z rojstvom, napredovali so lahko le meščani in plemstvo, če so se posvetili veri
- Stanovsko monarhijo vodi **cesar** – najvišji predstavnik plemstva, ki vlada v imenu boga. Vlada s pomočjo:
 - **Plemstva** (vladarjevi vazali) in
 - Plemiči posredujejo oblast na zemljiških gospodstvih – temeljna gospodarska in sodno upravna organizacijska enota
 - **Duhovščine**
 - Škofi in druga visoka duhovščina so bili učitelji in svetovalci vladarjev ter visokega plemstva; tudi sami so zemljiški gospodje
- meja med duhovščino in plemstvom je zabrisana, duhovščina je lahko nastopila v vlogi plemstva
- 3. Stan ne sodeluje pri vladanju
- V času od 11. Do 13. Stoletja se pojavi nova skupina – **meščanstvo**, ki je del 3. Stanu
- V poznem srednjem veku se tudi meščanstvo začne vključevati v vladanje države
- RNC, Francija, Anglija, Poljska, Srbija, Bolgarija, Ogrska

RIMSKO-NEMŠKO CESARSTVO

- Leta **911** izumre zadnji Karoling
- Plemena Frankov in Sasov izvolijo kneza Konrada za kralja; Tako se vzhodna frankovska država loči od karolinške dinastije in se začne razvijati kot nemško kraljestvo
- Vladarske dinastije:
 1. SAŠKA
 2. OTONSKA
 3. SALIJSKA
 4. STAVFOVSKA
 5. HABSBUŠKA
- V času RNCja se število prebivalcev močno poveča, posledica tega je gospodarska rast in nova romanska umetnost

1. Saška dinastija

- Konrad I. za svojega naslednika izbere saškega vojvodo Henrika
- Kraljeva oblast je bila šibka; veliko moč so imele vojvodine, grofije in škofije
 - Vojvode v času vladanja Henrika I. izvolijo protikralja bavarskega Arnulfa Hudobnega
- **Henrik I. (919-936)** centralizira kraljevo oblast:
 - doseže, da se Arnulf odreče protikraljevanju
 - Preuredi vojsko
 - Sklene premirje z Madžari
 - Zavaruje vzhodne meje
 - Doseže notranjo enotnost

2. Otonska dinastija

- Začetnik otonske dinastije je Henrikov sin **Oton I. (936-973)**
 - Zatre upor vojvod
 - Zatre upor Slovanov na Češkem
 - 955 premaga Madžare na Leškem polju → pridobi si velik ugled in moč, kličejo ga Oton Veliki
 - Imel je veliko podporo duhovščine
 - V fevd jim je dajal velika posestva in jim priznal mnoge kraljevske pravice; v zameno so ga ti s svojo vojsko branili pred mogočnim plemstvom
 - Sam je podeljeval škofije
 - Oton s svojo vojsko papežu pomaga obvladovati fevdalce v S Italiji
 - Za nagrado ga papež I. 962 okrona za cesarja Svetega rimskega cesarstva nemške narodnosti (RNC)
 - Kot cesar si zagotovi pravico soodločanja pri volitvah papežev; dobi vrhovno oblast nad celo državo
- Konec dinastije: Oton III. umre mlad in brez potomcev

3. Salijska dinastija

- začetnik dinastije je **Konrad II. (1024 - 1039)**
 - združi srednjeveško cesarstvo: Nemčijo, Italijo in Burgundijo
 - razširi nemško oblast na Poljsko
 - s pomočjo meščanstva zatre upore višjega plemstva
- nasledil ga sin Henrik III. (1039 - 1056)
 - svojo moč si utrdi tako, da je papeže imenoval iz vrst sebi poslušnih nemških škofov
 - to sproži spore med cesarstvom in papežem
 - moč si pridobijo različne plemiške rodbine

4. Staufovska dinastija

- začetnik dinastije je Konrad III. (1138 - 1152)

- za to obdobje je značila državljanska vojna med Staufovci in Welfi
- Konrada nasledi Friderik I. Barbarossa (1155 – 1190), sin Welfovke in Staufovca
 - Prizadeval si je za državni mir
 - Bil je v nenehnih sporih s papežem in z lombardskimi mesti
- V 12. Stoletju se od RNC odcepi Italija
- Od 13. stol. nove kralje voli sedem volilnih knezov: renski palatinasti grof, branderburški mejni grof, saški vojvoda, češki kralj ter nadškofi iz Mainza, Trierja in Kölna
 - Sredi 13. Stoletja Saufovska dinastija izumre in ker se ne morejo zmeniti, koga bi postavili za cesarja sledi obdobje 20 let brez vladarja
 - Obdobje brezvladja: obdobje interregnuma
 - V tem času Otokar I., eden izmed sedmerice, močno razširi svoje ozemlje
 - Cesarska oblasti izgubi ves ugled in moč

5. Habsburška dinastija

- Nemški volilni knezi za kralja izvolijo grofa Rudolfa Habsburškega (1273 – 1291)
- Tega nepomembnega fevdalca so izvolili saj so predvidevali da nebo sposoben utrditi vladarske moči, tako bi sami obdržali svoj vpliv nad državo
- Rudolf doseže zmago nad češkim kraljem Otokarjem II.
 - Vzpostavi mir v državi in mir s papežem
 - Utrdi rodbino Habsburžanov, ki vladajo skoraj do konca cesarstva
- Severnoitaljanska mesta se začnejo osamosvajati in se borijo med seboj za prevlado

STANOVSKA MONARHIJA ŠPANIJA

Nastanek krščanskih kraljestev

- Leta 711 Arabci zavzamejo Pirenejski polotok
 - To sproži željo po **rekonkvisti** – ponovni osvojitvi krščanskega ozemlja
- Boj za osvojitve ozemelj vodijo krščanske države (kraljestva in mejne grofije)
 - Z uspehi so se države krepile in širile krščanstvo
 - Z odcepitvami so vse do konca 13. Stol. nastajala nova krščanska kraljestva npr. Leon, Aragon, Kastilja in Asturija (del Portugalske)
 - V Kastilji mesto Toledo v 12. Stoletju postane krščanska prestolnica
- Rekonkvista poteka od 11. Stoletja do leta 1492 (padec Granade)
 - Izvajajo jo plemiči in cerkveni redovi, ki si pridobijo obsežne posesti in politično moč
 - osvojena ozemlja poselijo s kristjani, ki si v novih mestih priborijo precejšnje pravice (to sproži dvig meščanstva)
 - Nastane **kortes** – parlamenta: zakoni so v kraljestvu veljali le če sta jih potrdila tako kralj kot cortes
 - Kortese so sestavljali duhovščina, plemstvo in meščani
- Vzpon Kastilje in Aragona
 - Vzpon se začne v 15. Stol. S poroko Izabele Kastiljske in Ferdinanda Aragonskega
 - Vsak od njiju vlada svojemu kraljestvu
 - Skupaj začneta veliko vojno proti takrat edini arabski državi na Pirenejskem polotoku: Granadi
 - zavzameta jo leta 1492
 - Zaradi izгона judov in Arabcev dežela izgubi del prebivalstva z veliko znanja, sledi gospodarski padec
- Po odpravi Krištofa Kolumba se vsa pozornost usmeri proti bogastvu novega sveta
- V 16. Stoletju se Kastilja in Aragon združita v špansko kraljestvo
- S poroko **Filipa I. lepega** in **Juane Loce** v 16. St. v Španiji zavladava dinastija Habsburžanov
 - Njun sin, **Karel V.**, postane RNC cesar
 - Njegov sin, **Filip II.** postane absolutist
 - Pod njuno oblastjo pride Španija na vrhunec svoje moči
 - Sredstva za vladanje dobivata iz:
 - Novega sveta – Amerike
 - Podrejene, bogate Nizozemske
 - Filip II. je bil kralj Španije, Portugalske, Nizozemske, Neaplja, Sicilije in številnih zunajevropskih dežel med Perujem in Indijo; bil je vojvoda v Milanu
 - Njegova vojna mornarica Armada je bila takrat največja na svetu, veljala je za nepremagljivo
 - Filip je bil goreč katolik
 - Poročil se je z angleško Marijo I.

- El Escorial – ogromna palača, središče vladanja (blizu današnjega Madrida)

BOJ ZA INVESTURO IN AVIGONSKO SUŽENJSTVO

- delitev posvetne in cerkvene oblasti je bila določena v dokumentu **Konstantinova darovnica** iz 4. stoletja
 - kasneje postane jasno da je bil dokument ponaredek iz 8. Stoletja – v njem je bila zapisana delitev oblasti med papeži in Karolingi
 - Karel Veliki je v svojem času sam nastavljal škofe v državi, cerkev je bila državna
 - Karlovi nasledniki izgubijo moč nad njo
 - Duhovščina je nadrejena plemstvu (Papež je umeščal rimsko plemstvo)
 - Oton I. ponovno vzpostavi premoč RNC vladarjev nad cerkvijo
- **Spor o investuri:** nesoglasje med cesarji in papeži o tem, kdo sme umeščati škofe in nadškofe
 - Kdo sme izročiti prstan, palico in posestvo (papeške krone)
 - Kdo sme podeljevati civilno-upravne službe – vazali
 - Oton I. doseže papeževu vazalno prisego RNC cesarjem + umeščanje (investitura) + sklic senade = cesar je vrhovni poglavar cerkve
- Zaradi **Clunyjskega reformnega gibanja** od leta 910 dalje ugled cerkve zraste
- Leta 1075 papež **Gregor VII** razglasi papežev univerzalni položaj, papež ima pravico izobčevanja
 - RNC cesar Henrik IV odstrani papeža, zato ga papež leta 1077 izobči
 - Papež doseže, da se Henrik spokori in prizna papeževu premoč. Dogajanje je potekalo pod gradom Canossa. Henrik se je prikazal v preprostih spokorniških oblačilih. V zimskih razmerah je šele tretji dan dočakal sprejem in preklic izobčenja
- Spori o investuri so razrešeni šele leta 1122 z **Wormskim konkordatom** - to je pogodba med cerkvijo in neko državo
 - V njej je zapisana delitev pooblastil
 - cesar podeli posest,
 - papež posveti škofa
- **Cilcij** – neudobno oblačilo iz živalske kože (koža/ dlaka bode zato trpiš za cerkev, nastanejo rane)
- Vzroki za dvig papeške moči:
 - Poziv na križarske vojne 1095
 - Siromašni meniški redovi – npr. cistercijanci: težijo k preprostosti in odmaknjenosti
 - Clunyjske cerkvene reforme:
 - simonija – prepoved kupovanja cerkvenih služb
 - uvedba celibata (1075) – duhovniki in škofi s tem kažejo svojo podrejenost papežu
 - Razvoj cerkvenega prava – ureditev razmer v cerkvi
 - Papež lahko v imenu boga odpušča grehe

- Razvije se trgovina z odpustki